

La Escena Catalana

SETMANARI CATALÀ DE LITERATURA
 Dedicat à fomentar el Teatre de la terra
 Sortirà cada dissapte

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
 Un trimestre 2'00 Ptas.
 Un any 7'50 »
 Número solt: 15 Céntims.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
 Carrer Petritxol, núm. 2.
 IMPREMPTA DE SALVADOR BONAVÍA

GENT DE CASA

Sumari:

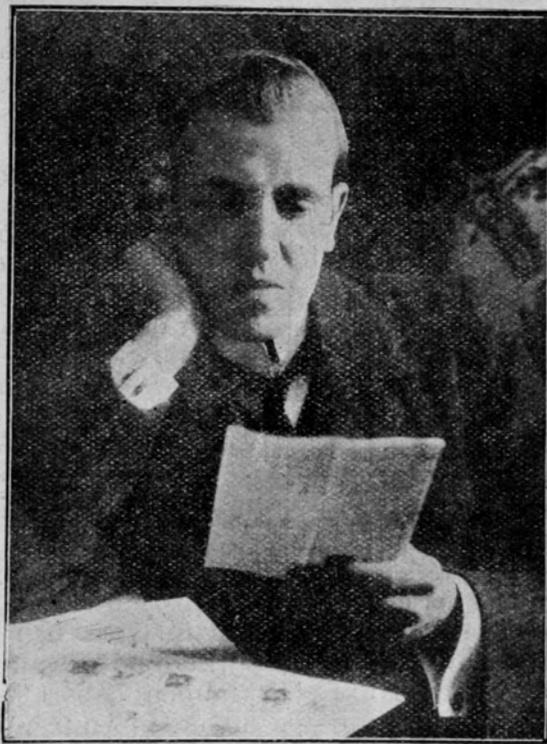
Curiositats històriques, per *Carles del Mas*.—A D. Juan Tenorio, per *Salvador Bonavía*.—Estrenos de la Setmana.—De nostres correspon-sals.—Teatres.—Societats recrea-tivas.—Novas.—Recull humorístich (Lo bigoti.) per *J. M. Codolosa*.
 Anuncis de obras dramáticas

8 Planas de text.
 16 Planas de folletí

15 cénts.

JOSEPH SANTPERE
 Primer actor del Teatre líric catalá (Principal.)
 De fot. Banús.

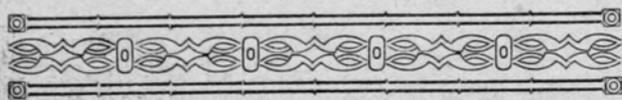
NOSTRE FOLLETÍ

En el present número va el quint plech del celebrat drama del in-mortal Frederich Soler
PITARRA.

LO
CONTRAMESTRE

PROXIMAMENT:
**LAS EURAS
 DEL MAS**

Curiositats Històriques

NERÓN, fundador de la *clach*.

DIVAGANT per las nebulositats de la història, se 'ns presenta en aquest moment en la imaginació, la grotesca figura del emperador Nerón, desmentint la popular creencia de que la música amansa á las fieras.

L'home sanguinari, l'assesi de sa mare Agripina, de son germá y de tants altres innocents, l'incendiari de Roma, tenia set de gloria artística, una set que 'l'avasallaba, com si fos lo mateix tenir set de sang, que passió pe 'ls llorers y 'ls aplausos; mes ¡ay! el que s'atreuía á interbolir la ilusió d'aquell monstre, solía trovar per resposta el punyal ó la copa del vereno.

Nerón ja demostrá desde jovenet una afició irresistible pel cant, al que consagrà son estudi durant llarch temps. La seva estrena va tenir lloch per fi á Nápoli, precisament en uns dias en que 'l Vesubi comensaba á amensassar ab una d'aquellas erupcions terribles.

L'Emperador prengué 'l llahut y comensá á donar un dò de pit, quan tota la concurrencia del colisseo en pes va saltar dels seus sitials y ja anava á agafar la porta. Era que s'havia sentit un soroll d'aquells subterranis del Vesubi. Pero en Nerón irat al veurer que sos súbdits s'estimavan més salvar la pell que morir ubriacats per las delicias del seu art, llensá al auditori una d'aquellas terribles miradas predecessoras de sa venjansa y s'imposá, fent que cada hù tornés á ocupar el seu lloch y escoltés ab regositj todas las modulacions de la seva veu fins al final. El triomf llavors va ser complert.

D'aquell dia, la seva passió per l'aplauso aná creixent. No 'n tingué prou en ferse premiar en els *Jochs Neronians*, fundats per ell mateix, sino que no hi hagué festa ni festeta ahont no hi fos ell á conquistar l'ovació. Alló era una borratxera de gloria, una disbauxa.

Pero un dia va succehir lo que pot suposarse; que sempre sentir els mateixos cantos, las mateixas dolcesas d'aquella veu, havian de empalagar á aquell públich per manso que sigués. Y un amich ab bonas paraulas aixís ho va advertir al Emperador; mes, aquet en

lloch d'entornarsen á casa ab la qua entre camas, el dia següent maná que 's tanquesin las portas del teatre, aixís que la gent fos á dintre, donant ordre rigurosa de que ningú 'n pogués sortir fins acabat el concert, que solía durar horas y horas. Ab aixó, lo que va conseguir, va ser acabar d'aburrir al seu poble; pero ¿qui s'atreuía á xistar?

En certa ocasió un personatge noble quals compromisos politichs l'obligaban á assistir á tots els concerts donats pe 'l Emperador, va posarse á pesar figas, mentres aquest s'esforsaba per agradar al auditori ab una de las sevas conegudas romansas; més, una de las vegadas va adonarsen de que en Nerón li clavaba una mirada d'aquellas terribles y ell que sí, que va dir: —¡Romansos!—Y aixís que van obrir las portas del teatre, va tocar el dos de Roma avants de que 'ls esbirros del Emperador l'atrapessin per enseuyarshi en la venjansa.

Aixís, donchs, l'infelis que no podia escapar-se de anar al teatre, ja estava fresch si no podia moures del seti, per no donar mostrás de aburriment, encara que una ocupació perentoria li exigís, y en cambi 's veyá obligat á aplaudir fins á rabiar.

Conta un historiador que certa vegada durant un d'aquells kilométrichs concerts, van morir-se quatre personas de repent. Desseguida en Nerón al enterarse del succés va manar als soldats que treguessin els cadàvers á fora y tornessin á tancar las portas por continuar el concert. Aquets aixís ho feren; mes, tant bon punt els morts foren al carrer, van fer un salt y varen apretar á correr cap á casa. Va ser un rasgo d'ingeni per poguer escápar de aquella tortura.

D'allavors ensá las morts repentinas s'anaren succehint en diferents concerts, aixís qu'un espectador s'aburría. Única manera de fer obrir las portas per poguer fugir á pendre la fresca.

Ignorém si 'l sanguinari artista arribá á enterarsen d'aquesta comedia; es possible que distret ab el seu art, visqués en la completa ignorancia, ja que del contrari, la venjansa hauría sigut encara més terrible.

Arribá la seva borratxera de gloria fins al punt de volguer anar á fé una excursió artística per la Grecia, ahont la passió per las arts era allavors ben manifesta; y com sempre, allí també hi triomfá, tornant á Roma materialment cobert de coronas de llorer, ne duya unas mil vuitcentas, las que feu col·locar en els salóns del seu palau, manant al mateix temps que 's construissin estatuas que 'l representessin al dar un si bemol ó al acabar una fermata, perque fessin companyia á las coronas.

Un home aixís no es possible que s'accontentés ab els aplausos per compromís, ni ab els vitors d'un públich plé de benevolencia y suauissió. Se comprén que a copia de sentirlo 's refredés 'l seu entusiasme, y més coneixent els seus actes de crudeltat y las sevas sanguinarias venjansas, que acabaren per ferlo caurer del trono. Aixís, donchs, els aplausos del públich habian de ser no més fills del terror.

Mes no esperá Nerón que s'arribés en aquest cas, ja que molt avants, potser ja semblantli que feyan poch estruendo els aplaudiments del seu auditori, creà un exércit de aplaudidors que 's componia de cinch mil plassas molt ben uniformadas, que tenia per ofici, ovacionar al Emperador sempre que cantaba, ajudantse d'aquesta manera ell mateix á apagar-se la set de gloria artística.

Y veusaquí l'origen de la nostra *clach*.

CARLES DEL MAS.

À Don Juan Tenorio

Carta oberta qu' una noya molt romántica y bonica escriu á D. Juan Tenorio perquè la fassi felissa.

Sr. Don Juan: Ting vint anys,
y anhelant els desenganys
d'una *dama* enamorada,
ay, m'ha vingut l'humorada
d'explicarte 'ls méus afanys.

* Jo, cada any quan veig vení
ta simpática figura,
no sé lo que sento aquí,
que penso qu'haig de morí
al pié de tu sepultura.

Lo teu amor m'ha encantat
d'una mena de manera,
que 'l cor, ingrát, m'has robat,
y cap més home he trobat
tan gallardo y calavera.

Prou la mare 'm mou rencilla
perquè ella 'm diu que 'm propasso,
més aixó al amor no humilla,
*son pláticas de familia
de las que nunca hice caso.*

Al pensar qu'ets tan galán
y d'amors te 'n dús la palma,
diu el meu cor, palpitant,
qu'ets tu qui *enjendra en mi alma
tan nuevo y profundo afán.*

Del Romea en l'escenari,
ab palpitacions de cor,
veig ton luxó extraordinari
y en la butaca al pensarhi,

estoy respirando amor.

Cada nit al 'ná á dormí,
prego a Déu Nostre Senyó
que 'm dongui un novio com *ti*,
pro si fas el sort, puch dir:
¡Llamé al cielo y no me oyó!

Si; «don Juan», sols per tú ploro,
y al veure el méu desengany,
que no existeixis deploro,
creu ¡no vinguis cap més any
ó amame perquè te adoro!

En fi, dónam el repós
ab ton amor que jo anhele,
noy, no siguis orgullós
y pensa que *juntó el Cielo
los destinos de los dos.*

SALVADOR BONAVÍA.

PRINCIPAL

■ *Gaziel*, poema líric-dramàtic, lletra de Apeles Mestres, música del mestre Granados.

Es una obra ben poch teatral; ni la correctíssima forma poètica en que está escrita, ni la inspirada música, hermosament instrumentada, arriban á donarli aquella vida y aquella plasticitat propia de las obras escénicas, y es perque 'l poema d'Apeles Mestres necessita pera entrar al cor, la solitud y l'abstracció de la lectura, y 's difumina y pert tota la intensitat emotiva al troverse ab el convencionalisme de las taulas.

Además, poeta y empresa han estat poch oportuns en fer anar *Gaziel* darrera la *Nit de Reys*, per las moltes analogías de construcció d'abdues obras: pobres son els protagonistas de la *Nit de Reys*, per mágica arriban á la realizació de sos anhels y per mágica ho perden tot, perque tot era ficció: iguals trámits regeix l'acció de *Gaziel*, y aixó perjudica á la nova obra.

El decorat, de Moragas y Alarma, magnífich, sobretot el sumtuós jardí; la *mise* en escena bé, y encare ho estaria més, si *Gaziel* com á ser sobrenatural, anés sempre rodeijat del llum *Drumón*, perque perdés el caràcter de disfressa que ara á estonas sembla tenir.

La música, á judici nostre, bona; y sobretot instrumentada de má mestre, sobresurtint el duo d'amor y la sinfonia.

La interpretació justa, tant per part de la Aparicio y la Viola, com den Santpere y den Puigjener, sobretot del primer, que fa gala del seu notable talent escénich, ab la creació de la figura del Poeta, que tant poch apropósit per el teatre, ha sortit de las mans d'Apeles Mestres.

El Sr. Graner té un bon puntal en la companyia, ab el primer actor en Joseph Santpere.

Permétim. Comedia lírica, en un acte y en prosa, arreglo del francès per Gayetà Pastor, ab música del Mestre Esquerrà.

L' actor d' aquest teatre, Sr. Puiggari, que rendeix tribut á Talía per partida doble, ha escrit, amagat ab el pseudónim avant dit, una combinació d' escenas cómicas que motivan un argument sencillet, pro ingenios y bellugadis. *Permétim*, no conté xistos que fassin esclatar la rialla, empró las agudesas de 'l oncle que á cops es més que un pare, y 'l caràcter feréstech d' una futura sogra, supleixen sobradament á aquells.

La Morera, (que al sortir á escena fou saludada ab un aplauso general,) simula una una d' aquestas mullers varonils que troban per marit á un bonhome qui renuncia al govern de la casa perque veu que se li ha quedat ab las arriendas. La interpretació que á n' aquest paper vá donar l' avant dita actriu, fou notabilíssima.

La Viola, cumplí perfectament, tan declamant com cantant. En Santpere, humorístich y oportunista, y en Puiggari, (padrastre de la criatura,) fent *més que un oncle*.

La música, agradable; el públich vá demanar la repetició d' un duo, á lo que 'l director d' orquesta no vá accedir.

ROMEA

El tren de tres quarts de quinze, saynet en un acte de Don Pere Busquets, estrenat el dia 26 d' Octubre.

Es una obreta que deixa entreveure una má experta en el teatre. Tipos, acció, escenas, personatjes, tot está ben portat y com que 'l fi que s' ha proposat l' autor es sols entretenir al públich, ho logra facilment ab una serie de *quid pro quos* que fan esclatar continuament la rialla.

L' autor va ser cridat ab insistencia, més no va poder presentarse perque, segons van dir alguns, el senyor Baró es á Madrid.

El desempenyo va ser molt apropiat, com de la casa; 'l públich ne sortí molt complascut del treball de las senyoras Parreño y Furest y 'ls senyors Capdevila y Vehil.

SALA MERCÉ

La gentil porquerola, lletra d' en Marián Grau, música del mestre Esquerrà, estrenada el dia 27.

Obreta inspirada en la cansó popular, ben escrita y desenrotllada en dos quadros que fan l' efecte.

La música es molt propia y té rasgos d' inspiració.

El decorat, d' en Ros y Güell, magnífich y sorprendente.

PABELLO TETUÁN

¡No será tant!, monólech cómich original del jove autor D. Esteve Serra Vilas.

Un jove de 22 anys, ab el cap plé d' ilusions... y cabells, perque 's creu despreciat per una xicota, vá á suicidarse al bosch, provehit del corresponent *botiquin* pera poguerse curar las feridas en cas de resultar ferit.

Aquest assumpto dona lloch á una serie de contrastes y alguns acudits que 'l públich va rebre ab agrado.

Son mateix autor, senyor Serra, va desempenyarlo ab carinyo... paternal.

SAL ARNAU

En Joan Trapella. Humorada en un acte, en vers y prosa, d' en Joseph Asmarats.

D' aquesta obreta, encare que en algunas escenas l' autor parodia versos del popular drama d' en Zorrilla,

no pot dirse que en conjunt siga una parodia més, y si un apropósit per aquestos dias que no 's parla d' altra cosa que del Tenorio, y ahont s' hi troban diferentas situacions cómicas y xistos de la cullita propia de l' Asmarats, que 'l públich reb ab francas riallas.

En el desempenyo, bastant acceptable, s' hi distingiren las Sras. Balastroni y Morera y els Srs. Tubau, Monje, Alonso y Amorós.

De nostres Corresponsals

TARRAGONA. — «Ateneu de Tarragona.» La companyia que hi actua vá representar fa pochs dias ab la cooperació dels aficionats, el drama *Las garsas*, ab molt éxit.

El dia 28 á la tarde posaren *Lo ferrer de tall*, y *Sirena*; y al vespre *La dida* y *Els raigs*. Y essent tots els artistes molt aplaudits, especialment el Sr. Guitart.

També s' ha representat *Don Juan Tenorio*.

«Centre catalá.» El passat diumenge vam tindre 'l goig de veurer *Las Joyas de la Roser*, sent dignes de aplausos els Srs. Del-labate y Ferrá.

«Ateneu tarraconense.» Ab *El marit de la viudeta* y una altra pessa feren las delicias del públich el dia 28.

En estudi, las novas obras de gran éxit: *Bona nit y mala hora*, *Etern poema* y *Vostés no 'm coneixen ¿veritat?*

SANT ANTONI DE CALONGE. — El diumenge passat la secció d' aficionats «Romea», ab la cooperació de la Srta. Dolors Amich, feu las delicias del públich, representant en el «Teatre Rojas» el drama *Muralla de ferro* y *Lo Mestre de minyóns*.

El director Arthur Vilaseca y l' aficionat Albert Font estigueren molt acertats en el desempenyo de sos respectius papers, siguent ovacionats repetidas vegadas, aixis com els Srs. Carles, Miquel, Porta, Barrera, Bofill y 'ls nens Balot, Suñer, Carles y Cama.

Es inútil dir que durant la representació de la pessa 'l públich estigué sempre ab la rialla á la boca.

En ensaig: *En Pólvora* y *Mar y cel*.

GIRONA. — «Orfeo gironi.» El 29 del passat va tenir lloch una escullida funció, representantse *Los diputados*, *L' alegria que passa* y *Lo somni de la Ignocencia*; y el dia 31, *Los monigotes*, *Chateaux Margaux* y *La alegria que passa*.

«Centro moral gerundense.» El dia 29 se posá ab éxit el drama en tres actes *Els mals companys*.

«Las odaliscas.» Se representá el dia 31 *Lo somni de la Ignocencia* y otras dugas sarsuelas castellanas.

«Teatre Principal.» Ha sigut un éxit assombros la representació de la ópera *Bruniselda*. La Srta. D' Arroyo molt ajustada en son paper, el tenor Quintana, el barítono Romeu, el baix Banquells, la Sra. Duval y el Sr. Borrás, en fi tots treballaren ab amor baix la batuta del Mtre. Goula.

SALLENT. — «Teatre Nou.» La companyia de D. Victoriá Benedicto se despedí el diumenge ab el drama *Don Juan Tenorio*, obtenint un éxit colossal. El Sr. Benedicto en el protagonista demostrá ser una notabilitat, lo mateix que la primera actriu Paquita Lostaló. Cooperaren al conjunt las Sras. Ballús, Laura y Oromí y 'ls Srs. Estrada, Camprubi, Matamala, Carbonés, Boix, Bigorra, Marcó, Suriñal, Mingo, Víctor y Grats.

SÚRIA. — «Teatre de La Verbena.» El dia de Tots Sants a la tarde se posà en escena *Don Juan Tenorio*, per la companyia Benedicto.

L'èxit va ser molt notable.

ARTÉS. — «Teatre Artesà.» Demà, 4, al vespre se representará *Don Juan Tenorio*, per la companyia que dirigeix D. Victorià Benedicto. S'espera un gran èxit per formar part de la mateixa, la primera actriu Srta. Lataló y altres bons artistes.

VALLS. — «Teatre Principal.» Bona ratxada de obras catalanas ens ha donat la companyia dramàtica que actua ab molt aplauso. El dia 21 a la tarde van posar *La honrada de papá Martín* y *Ensenyansa Superior*. Al vespre, *La bona gent* y *Mañana de sol*.

El dia 25, s'estrenà *Sol sol...* d' en Guimerà, haventse representat també ab molt èxit *Terra Baixa*, en la que tots els artistes han obtingut un triomf.

SITGES. — «Cassino del Prado.» L'obra escullida per representar després del ball del altre diumenge a la tarde, va ser la pessa d' en Ferrer y Codina *Cas'or y Polux*, que fou sols regularment desempenyada.

REUS. — En mitj de la invasió del *gènero chico*, es molt d'alabar que surti una societat com «La Palma» enlayrant la bandera del Teatre Català. El dia 21 del passat representaren la Srta. Bassedas y 'ls Srs. Vila, Sabater, Albareda, Marcó y Serradell ab molt aplauso y bona voluntat, el celebrat drama *El cor del poble*.

SALT. (*Vehinat.*) — «El Invencible.» Els simpàtics aficionats posaren darrerament en escena el drama *L' incendi de Manresa*, ben interpretat, notantse empró, alguna deficiencia deguda seus dupte a falta d' ensaigs.

Per fi de festa se posà una aplaudida comedieta de Emmanuel Masriera, arreglada per poguerhi pendre part una senyora y que resulta arrodonida.

Tant en el drama com en la pessa conquistaren aplausos els Srs. Coll (J. y F.) Cat, Nadal, Guardiola, Oriol, Homs y la actriu Sra. Carme Boix. Els dos decorats de Domingo Homs, de efecte, especialment el del drama que resulta de tons molt justos. El públich, qu' era regular, sorti satisfet.

CALELLA. — «Associació nacionalista»: La companyia còmic-dramàtica que dirigeix en Joan Albanell, ab la cooperació de la notable primera actriu Srta. Aurelia Borralleras, vá donar una gran funció el diumenge passat ab el drama *Pau Claris*, el monòlech *L' últim Conciller Rafel de Casanova*, y la pessa *Un beneyt del cabàs*. El Sr. Albanell estigué inimitable, lo mateix que la primera actriu, ajudant el conjunt els Srs. Estrany, Dansa, Bassart, Almirall, Casas y López.

BADALONA. — «Teatro Cervantes»: Organizada per la Unió republicana se donà una representació, dissapte passat, de *Don Gonzalo ó l' orgull del gech*, *Esculpturas de marbre* y *Un beneyt del cabàs*.

«Centre de Ntra. Sra. de Montserrat.» La secció de Belles Arts inaugurarà sas tascas el diumenge, posantse en escena ab èxit l' hermós drama d' en Pitarrá *Lo Contramestre*.

MATARO. — Nostres amichs en Ll. Domenech y Sala y B. Puig y Curas, son els autors de la lletra y música respectivament de una sarsuela de assumpto dramàtic que ab el títol de *Maria de las Mercedes* estan acabant de escriure, pera entregarla desseguida al Teatre Còmic de Barcelona, ahont s'estrenará durán la primera quinzena del mes de Decembre.

SABADELL. — El dia 21, tingué lloch en el «Teatre Campos», la representació de la celebrada ópera, *La Bohème*, distingintshi admirablement, las tiples Srtas. Grau y Marquet.

En el «Teatre Lírich», (avans «Centre Lírich - Dramá-

tich») la agrupació «Aurora» posà en escena el drama *La Mare Eterna*, y 'l juguet *Un joch nou*.

«Associació de Catòlics.» La secció dramàtica representá el diumenge a la tarde las obras següents: *Els Informes* comedia en un acte, que diverteix y moralisa, que es com deuria ser totas las obras teatrals; en ella si distingiren en Trullás y en Martorell, sobretot el primer, el qual hi desempenyá quatre tipos ben variats donant mostres de ser un verdader actor.

El drama en un acte *L' Idiota del gorch negre*, distingintshi en Trullás, Girbau, Sanllehi y Martorell; en Turner y Vives cumpliren com a bons.

Y per fi *Las desgracias del Tenorio*, en quina feren las delicias del públich en Trullás, Girbau, Martorell y Turner. La concurrencia molt satisfeta,

Avant sempre senyors aficionats y fins a un altra.

«Societat Colón»: (Creu alta.) Baix la direcció del Sr. Figueras se representá 'l diumenge el drama d' aparato *L' Aliga negra* ab tota propietat y obtenint gran èxit.

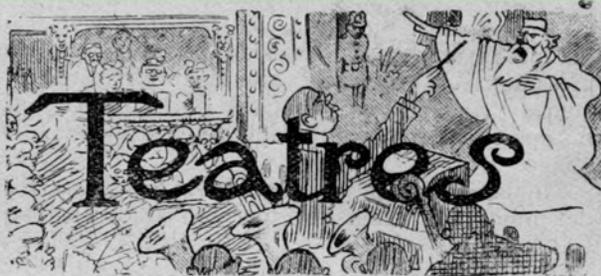
El jove Sr. Badell va ser molt aplaudit per las decoracions que pintá.

LLEYDA. — «Teatro de los Campos Eliseos»: Per la societat «La Violeta», ha tingut lloch el 28 a la tarde una representació de *Don Juan Tenorio* ab molt èxit. Al vespre van fer *El husar y Los granujas*.

«La Paloma»! També el 28 va habrlhi funció, fent el el gasto sarsueletas castellanas.

Fa algún temps que 'ns anyorém a Lleyda de veure en escena obras catalanas.

ALPENS. — Com diguerem en el número passat, ab motiu de la fira's donará una funció el dia 5, haventhi afegit al programa anunciat, la pessa *Còmichs en dóyna*. Aixís va bé.

PRINCIPAL

Alternant ab las sessions cinematográficas van reproduhnt *Nit de Reys*, *Dos carboners*, *Gaziel* y *¡Permetim!*

ROMEA

Segueixen las funcions de broma, compostas de la comedia *La taca de café* y diferentas pessas prou conegudas.

En son dia també s' ha rendit tribut a *Don Juan Tenorio* y *La castanyada*, ab bona interpretació.

NOVETATS

La de la setmana ha sigut l' estreno del quinto infantil, lletra de Sinesio Delgado, música del mestre Serrano, *La infanta de los bucles de oro*, que com el seu títol indica es una obra ignocent, si bé, esmeradament escrita.

La música es en part inspirada.

El concert que doná l' Orfeó barceloní el passat diumenje, a benefici de «La Reixa», va ser un èxit assombrós per tant distingits artistes.